

BAROMETR POLSKA-NIEMCY 2012

POLACY O ROLI NIEMIEC W EUROPIE
I STOSUNKACH POLSKO-NIEMIECKICH

Agnieszka Łada

Spis treści

Główne wnioski	5
Wstęp	7
Pomoc krajom w kłopotach gospodarczych	8
Niemieckie propozycje działań w walce z kryzysem	10
Rola Niemiec w budowaniu integracji europejskiej	11
Niemieckie korzyści ze wspólnej europejskiej waluty	14
Pozycja Niemiec w Europie w czasach kryzysu	15
Wpływ wzmocnienia pozycji Niemiec na sytuację Polski	16
Polsko-niemieckie partnerstwo w Europie	17
Ocena stosunków polsko-niemieckich	19
Podsumowanie	23
Wykaz publikacji z obszaru stosunków polsko-niemieckich	26
Nota o autorce	26

- ▶ Polacy ogólnie pozytywnie oceniają niemiecką pozycję i niemieckie działania w Unii Europejskiej oraz stosunki polsko-niemieckie.
- ▶ Wśród Polaków przeważa pogląd, że Niemcy powinny udzielać pomocy innym krajom, gdyż na tym polega solidarność europejska (66%). Opinię, że Niemcy nie powinny pomagać zadłużonym krajom, gdyż państwa te powinny same odpowiadać za swoje długi, podziela niewiele ponad jedna czwarta ankietowanych (29%).
- ▶ Polacy w większości przychylają się do stanowiska niemieckiego rządu i popierają politykę wprowadzania przez państwa znajdujące się w kryzysie gospodarczym radykalnych oszczędności (63%). Odpowiedź sugerującą, że ostre cięcia wydatków publicznych zadłużonych krajów spowodują spowolnienie gospodarcze i w rezultacie przekreślą ich szanse na wyjście z kryzysu, wybiera niewiele ponad jedna czwarta ankietowanych (28%).
- ▶ Od lat większość Polaków uważa, że Niemcy przyczyniają się do lepszej współpracy w Europie, w ostatnich latach odnotowuje się jednak spadek liczby pozytywnych opinii w tym zakresie. Obecnie o przyczynianiu się przez Niemcy do lepszej kooperacji w Unii Europejskiej jest przekonana niewiele ponad połowa badanych (58%), podczas gdy w 2010 roku zdanie to podzielało ponad dwie trzecie ankietowanych (69%). Aktualny wynik jest więc najniższy od momentu rozpoczęcia badań na ten temat w 2005 roku.
- ▶ W ostatnich trzech latach niezmienna pozostała liczebność grupy Polaków, którzy uważają, że Niemcy dążą do realizacji swoich interesów w Unii Europejskiej, ale z poszanowaniem interesów innych państw (55%). Jednocześnie jednak wzrósł odsetek badanych (z 28% do 37%), którzy sądzą, że Berlin robi to kosztem innych krajów.
- ▶ Dwie trzecie Polaków, podobnie jak trzy lata temu, uznaje, że Niemcy działają na rzecz pogłębiania integracji (67%). Jednocześnie wzrosła – o dziewięć punktów procentowych – grupa badanych, którzy mają przeciwne zdanie, sądząc, że Niemcy hamują integrację europejską (20%).
- ▶ W ostatnich latach zmniejszyła się grupa Polaków, którzy nie potrafili ocenić niemieckiej polityki europejskiej. Przyczyną tego mogą być częstsze doniesienia medialne na temat kryzysu w Unii Europejskiej i działań, jakie w tej sytuacji podejmuje Berlin.
- ▶ Większość Polaków uważa, że Niemcy bardziej korzystają z funkcjonowania wspólnej europejskiej waluty (55%). Zdanie, że Niemcy tracą z tego powodu, gdyż muszą ponosić odpowiedzialność za długi innych państw Unii Europejskiej, podziela jedna trzecia badanych (32%).

- ▶ Zdaniem ponad połowy ankietowanych (59%), niemiecka pozycja w Europie wzmocniła się od początku kryzysu finansowego. O osłabieniu znaczenia Niemiec jest przekonanych 16% Polaków. Taka sama grupa badanych uznaje je za niezmiennione w wyniku kryzysu.
- ▶ Największa grupa Polaków – prawie połowa (42%) – uważa, że wzrost niemieckiej pozycji byłby dla Polski zdecydowanie lub raczej korzystny. Odmiennego zdania jest o połowę mniej badanych – jedna piąta (21%). Blisko jedna trzecia ankietowanych (30%) nie dostrzega wpływu, jaki mogłoby mieć dla Polski wzmocnienie niemieckiej pozycji.
- ▶ Polacy nie są przekonani o polsko-niemieckim partnerstwie w Unii Europejskiej. Połowa badanych uznaje, że Niemcy rzadko traktują Polskę jako równorzędnego partnera (50%).
- ▶ Blisko trzy czwarte Polaków ocenia stosunki polsko-niemieckie jako bardzo dobre lub raczej dobre (72%). Wartości te pozostały więc w ostatnich latach prawie niezmiennione (75% w 2010 roku).
- ▶ Zdaniem najliczniejszej grupy Polaków, stosunki polsko-niemieckie w ostatnich latach więcej korzyści przyniosły Niemcom niż Polsce (40%). Liczniejsze profity po polskiej niż niemieckiej stronie dostrzega 17% badanych. O korzyściach dla obu stron jest przekonanych 30% ankietowanych. Jedynie 5% respondentów uważa, że żadne z obu państw nie odniosło korzyści z tych relacji.
- ▶ Poglądy na temat roli Niemiec w Unii Europejskiej w większości wypadków różnicują Polaków w zależności od ich preferencji partyjnych. Podziały w ocenach przebiegają bardzo podobnie jak podziały w opiniach ugrupowań politycznych na te tematy.
- ▶ Osoby, które ogólnie pozytywnie oceniają rolę Niemiec w Europie, jednocześnie dobrze wypowiadają się o stosunkach polsko-niemieckich.

Rola Niemiec w Unii Europejskiej zawsze była poddawana ocenie zarówno pozostałych państw członkowskich, jak i samych Niemców. Obecnie – ze względu na dynamiczną sytuację gospodarczą i konieczność podejmowania działań ze strony Berlina – pytania o opinie na ten temat są stawiane zdecydowanie częściej. W całej Europie dyskutuje się o jego decyzjach, wahaniach i propozycjach. Oczekiwania wobec podejmowanych kroków różnią Europejczyków w zależności od kraju i jego aktualnej sytuacji gospodarczej oraz wyznawanych wartości. Europa dzieli się na zwolenników zaciskania pasa i tych, którzy nawołują do zwiększania wzrostu gospodarczego jako metody walki z kryzysem. Jedni uznają, że najważniejsza jest obecnie solidarność europejska, inni chcą, żeby za długi odpowiadały kraje, które w nie wpadły. Kolejna grupa uważa, że to niemiecka polityka gospodarcza ostatnich lat przyczyniła się do wywołania kryzysu. Ponieważ niemiecki rząd zezwolił na redukcję kosztów produkcji, w kraju zahamowano wzrost płac, co z kolei doprowadziło do spadku konsumpcji, a jednocześnie zwiększyło konkurencyjność niemieckiej gospodarki. W rezultacie Niemcy zaczęły zarabiać na konkurencyjnych cenowo produktach, ale zmniejszyły własne zakupy za granicą, co ostatecznie miało doprowadzić, według zwolenników tej teorii, do kryzysu w innych państwach.

W każdym z opisanych ujęć pojawia się pytanie o to, czy polityka Niemiec jest słuszna. Także w tym wymiarze dokonuje się ocen, próbując ustalić, czy Niemcy przyczyniają się do lepszej współpracy i pogłębiania integracji europejskiej, czy realizują swoje interesy kosztem innych państw, czy ich rola w Unii Europejskiej na skutek kryzysu rośnie czy maleje.

Podzielone opinie na ten temat są także w Polsce. Mimo że gospodarka nadal się rozwija, a wiele problemów dotyczy bezpośrednio głównie strefy euro, pośrednio Polska odczuwa skutki kryzysu, a wprowadzone reformy w Unii Europejskiej będą miały wpływ na polską przyszłość. Stąd każde posunięcie zachodniego sąsiada jest istotne. Dla obserwowania i wagi polskich ocen na temat roli Niemiec w Europie nie bez znaczenia są także silne polsko-niemieckie powiązania ekonomiczne i polityczne oraz doświadczenia historyczne.

Debata o kryzysie w Unii Europejskiej i roli Niemiec ma bezpośredni wpływ na relacje polsko-niemieckie. Istnienie „unii dwóch prędkości” i wzmacniające się podziały na strefę euro, i kraje poza nią stawiają pod znakiem zapytania równorzędność głoszonych polsko-niemieckiego partnerstwa. Niemieckie propozycje reformowania Unii Europejskiej nie zawsze spotykają się w Polsce z pozytywnymi reakcjami. Stąd warto ponownie zapytać o ocenę przez Polaków stanu wzajemnych relacji i korzyści, jakie płyną z nich dla obu krajów. Nie bez znaczenia jest także związek, jaki Polacy dostrzegają z sytuacją Polski, a potencjalnie rosnącą rolą Niemiec we Wspólnocie.

Podejście do niemieckiej polityki w Unii Europejskiej oraz do stosunków polsko-niemieckich jest często punktem różniącym partie polityczne i ich

zwolenników. Politycy nierzadko posługują się tym tematem w celu spolaryzowania dyskusji. Analizując opinie Polaków, warto więc wskazać, jakie poglądy na badany temat mają potencjalni wyborcy głównych ugrupowań politycznych.

W celu poznania poglądów Polaków na wymienione kwestie Instytut Spraw Publicznych i Fundacja Konrada Adenauera przeprowadziły – kolejne już z serii „Barometr Polska-Niemcy”¹ – badanie opinii Polaków na temat ich oceny niemieckiej polityki europejskiej oraz stosunków polsko-niemieckich. Tym razem pominięto jednak kwestie historyczne² i inne dziedziny współpracy w Unii Europejskiej, koncentrując się na bieżących zagadnieniach związanych z kryzysem.

Badanie zostało zrealizowane od 6 do 10 września 2012 roku w terenie na zlecenie Instytutu Spraw Publicznych przez GfK Polonia na reprezentatywnej grupie 1 tysiąca Polaków powyżej piętnastego roku życia.

Pomoc krajom w kłopotach gospodarczych

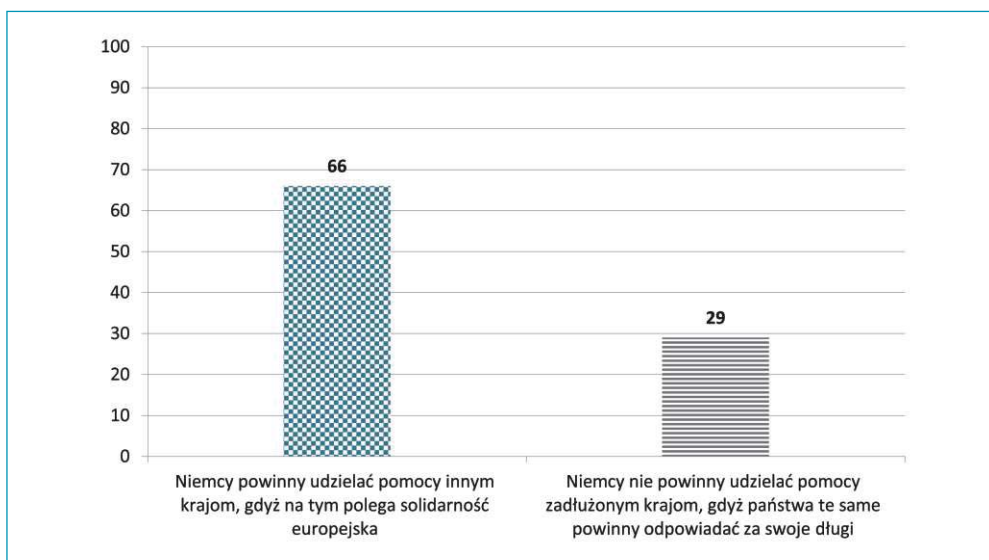
Od momentu, kiedy część państw Unii Europejskiej znalazła się w kryzysie zadłużenia, toczy się debata, czy należy im pomagać, a jeśli tak, to w jaki sposób. Są także stawiane pytania o motywację udzielania wsparcia. Z jednej strony, powodem ratowania zagrożonych gospodarek powinna być solidarność europejska – jedna z wartości, na której od początku istnienia opiera się Unia Europejska. Z drugiej strony, wsparcie krajów w kłopotach finansowych ma podłoże pragmatyczne, gdyż koszty związane z ich ewentualnym bankructwem byłyby bardzo bolesne także dla pozostałych członków Unii Europejskiej. Jednocześnie jednak można usłyszeć głosy, że państwa, które borykają się z problemami finansowymi, powinny same odpowiadać za swoje długi. W debacie na ten temat oczy całej Wspólnoty są skierowane szczególnie na najbogatszy kraj – Niemcy. To głównie ich działania – pomoc lub jej zaniechanie – są oceniane.

**Zdaniem Polaków, Niemcy
powinny pomagać innym
krajom ze względu
na solidarność europejską**

Pośród Polaków przeważa pogląd, że Niemcy powinny udzielać pomocy innym krajom, gdyż na tym polega solidarność europejska. Odpowiedź taką wybiera dwie trzecie badanych (66%). Opinię, że Niemcy nie powinny pomagać zadłużonemu krajom, gdyż państwa te same powinny odpowiadać za swoje długi, podzieli niewiele ponad jedna czwarta ankietowanych (29%).

¹ Lista dotychczas opublikowanych wyników badań wzajemnego postrzegania się Polaków i Niemców, przeprowadzonych wspólnie przez Instytut Spraw Publicznych i Fundację Konrada Adenauera w Polsce, znajduje się na końcu niniejszego raportu.

² Z poprzedniej edycji badań dotyczących postrzegania Niemiec i stosunków polsko-niemieckich przez Polaków wynika, że Polacy opowiadają się za koncentrowaniem się w relacjach z Niemcami na teraźniejszości i przyszłości bardziej niż na przeszłości, co dodatkowo motywuje do podejmowania tematów bieżących także w badaniach. Por. A. Łada, *Patrzymy w przyszłość. Polacy o polsko-niemieckiej współpracy i o znaczeniu historii we wzajemnych stosunkach*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2012.

Wykres 1.

„Czy Niemcy powinny udzielać pomocy krajom znajdującym się w kłopotach gospodarczych?” (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

Analizując różnice w opiniach między poszczególnymi grupami społecznymi, należy zauważyć, że na tle innych wyróżniają się odpowiedzi najstarszych ankietowanych. Osoby po sześćdziesiątym szóstym roku życia stosunkowo częściej niż młodsze pokolenia uważają, że Niemcy nie muszą udzielać pomocy innym krajom, gdyż państwa te same powinny sobie poradzić. Takie podejście może wynikać z doświadczeń tej grupy badanych w zmaganiu się z wieloma kryzysami w Polsce w ostatnich dziesięcioleciach. Wówczas liczone na pomoc w ramach solidarności europejskiej, podczas gdy zła sytuacja w Polsce nie była zawiniona przez samych Polaków. Osoby tak odpowiadające mogą w związku z tym kierować się poczuciem sprawiedliwości, wskazującym, że należy odpowiadać za własne błędy, a na solidarność liczyć, gdy jest się pokrzywdzonym.

Pytanie o zasadność niemieckiej pomocy krajom w kłopotach nie napotyka różnic w odpowiedziach między zwolennikami dwóch największych partii politycznych. Potencjalni wyborcy Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości odpowiadali identycznie i stosunkowo częściej niż pozostali odwoływali się do ducha solidarności europejskiej.

Potencjalne elektoraty partyjne	Tak, gdyż na tym polega solidarność europejska	Nie, gdyż te kraje same powinny odpowiadać za swoje długi	Trudno powiedzieć
Ogółem	66	29	5
Platforma Obywatelska	73↑	26	1↓
Prawo i Sprawiedliwość	72↑	25	3
Polskie Stronnictwo Ludowe	54	40	6
Sojusz Lewicy Demokratycznej	59	38	3
Ruch Poparcia Palikota	73	24	3

W tabelach strzałką skierowaną w górę zaznaczono odpowiedzi wyróżniające się statystycznie istotnie wysokim wynikiem, a strzałką skierowaną w dół – statystycznie istotnie niskim wynikiem.

3 Pytanie o preferencje partyjne zadano osobom, które odpowiedziały, że uczestniczyłyby w wyborach parlamentarnych (545 osób).

Tabela 1.

„Czy Niemcy powinny udzielać pomocy krajom znajdującym się w kłopotach gospodarczych?” – podział odpowiedzi ze względu na preferencje partyjne ankietowanych (w %)³

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

Niemieckie propozycje działań w walce z kryzysem

Niemiecki rząd uważa, że warunkiem pomocy krajom znajdującym się w kłopotach gospodarczych powinno być wprowadzenie w tych państwach oszczędności. Tylko wówczas, jak twierdzą przedstawiciele niemieckich partii rządzących, państwa te będą w stanie wyjść z kryzysu. Reformy są jednak bardzo dotkliwe dla społeczeństw tych krajów i napotykają ich sprzeciw. Ostra redukcja wydatków powoduje – poza koniecznością wyrzeczeń dotyczących obywateli – spowolnienie gospodarcze, co w dalszej perspektywie hamuje proces wychodzenia z kryzysu. Zarówno eksperci, jak i sami Europejczycy są więc podzieleni w opiniach, czy należy zaciskać pasa, czy też unikać cięć wydatków.

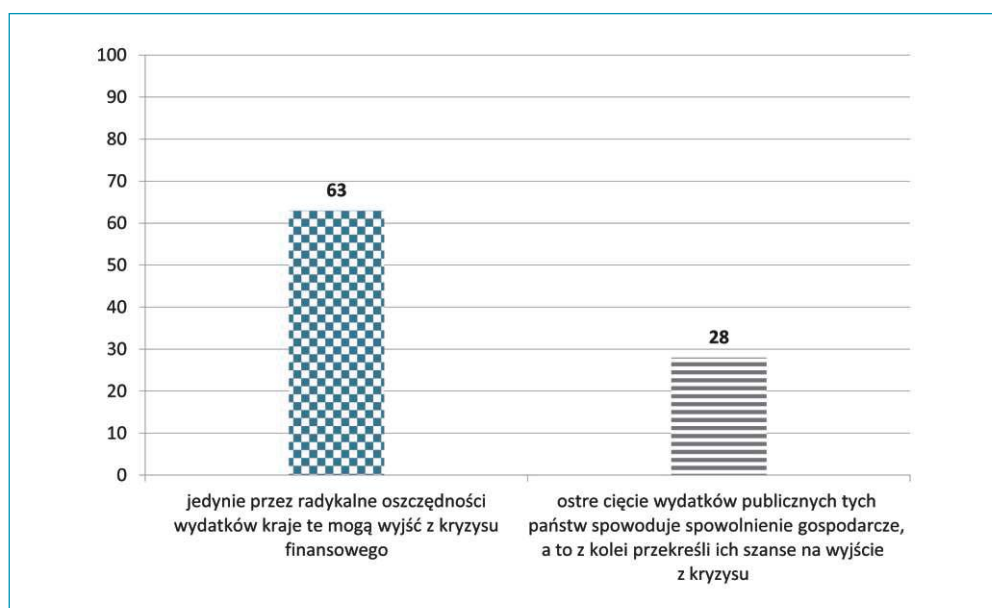
**Polacy w większości
przychylają się do stanowiska
niemieckiego rządu
dotyczącego konieczności
wprowadzania przez
państwa znajdujące się
w kryzysie gospodarczym
radykalnych oszczędności**

Polacy w większości przychylają się do stanowiska niemieckiego rządu. Popierają politykę wprowadzania przez państwa znajdujące się w kryzysie gospodarczym radykalnych oszczędności. Odpowiada tak blisko dwie trzecie badanych (63%). Odpowiedź sugerującą, że ostre cięcia wydatków publicznych zadłużonych państw spowodują spowolnienie gospodarcze i w rezultacie przekreślą ich szanse na wyjście z kryzysu, wybiera niewiele ponad jedna czwarta ankietowanych (28%).

Opinię, że kraje będące w kryzysie powinny radykalnie ciąć wydatki, stosunkowo częściej podzielali najmłodsi badani (73%) oraz zwolennicy Platformy Obywatelskiej (80%).

Wykres 2.
Ocena niemieckich
propozycji działań,
jakie powinny
podejąć kraje
w kłopotach
gospodarczych
w walce z kryzysem
(w %)

Źródło: Instytut
Spraw Publicznych,
2012 rok.

Potencjalne elektoraty partyjne	Jedynie w taki sposób kraje te mogą wyjść z kryzysu finansowego	Spowoduje to spowolnienie gospodarcze i przekreśli szanse na wyjście z kryzysu	Trudno powiedzieć
Ogółem	63	28	9
Platforma Obywatelska	80↑	18↓	2↓
Prawo i Sprawiedliwość	60	32	8
Polskie Stronnictwo Ludowe	52	34	14
Sojusz Lewicy Demokratycznej	55	34	11
Ruch Poparcia Palikota	64	19	17

Tabela 2.

Ocena niemieckich propozycji działań, jakie powinny podjąć kraje w kłopotach gospodarczych w walce z kryzysem – podział ze względu na preferencje partyjne ankietowanych (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

Rola Niemiec w budowaniu integracji europejskiej

Kryzys gospodarczy jedynie nasilił rozważania, toczone od lat w Europie, o sposobach i motywach działań Niemiec we Wspólnocie oraz o ich skutkach. Pytania o to, czy Berlin przyczynia się do głębszej integracji europejskiej i do lepszej współpracy w Europie, nabierają jednak obecnie szczególnego znaczenia. Dla Polaków istotne jest zwłaszcza to, czy Niemcy dbają w Unii Europejskiej o swoje interesy kosztem innych państw, czy też szanują dążenia pozostałych członków. Zadawanie tych pytań regularnie od 2005 roku pozwala wskazywać zmiany w ocenach Polaków na ten temat.

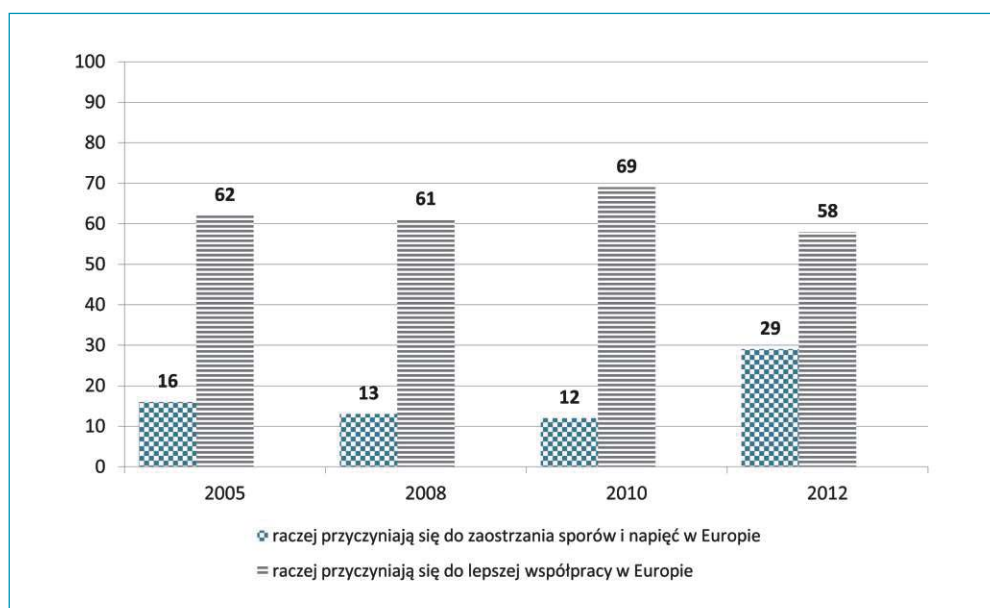
Od lat większość Polaków uważa, że Niemcy przyczyniają się do lepszej współpracy w Europie. Odnotowuje się tutaj jednak w ciągu ostatnich lat wyraźny spadek. Obecnie sądzi tak niewiele ponad połowa badanych (58%), podczas gdy w 2010 roku zdanie to podzielało ponad dwie trzecie ankietowanych (69%). Aktualny wynik jest więc najniższy od momentu rozpoczęcia badań na ten temat w 2005 roku. Największy spadek (o jedenaście punktów procentowych) odnotowano w ciągu ostatnich trzech lat, co jest związane z toczącą się w Unii Europejskiej debatą na temat metod wychodzenia z kryzysu gospodarczego i roli, jaką odgrywają w tym procesie Niemcy. Wzrosła jednocześnie grupa osób, które zarzucają Niemcom przyczynianie się do zaostrzania napięć we Wspólnocie – z 12% do 29%, zmniejszyła się zaś liczba Polaków niemających zdania na ten temat. Można przypuszczać, że częstsze doniesienia medialne oraz wypowiedzi polityków na temat kryzysu, metod walki z nim i roli Niemiec w tym procesie powodują, że więcej ankietowanych wyrobiło sobie zdanie o niemieckiej polityce europejskiej. Opinie te jednocześnie się pogorszyły. Tendencja ta może z kolei być spowodowana zazwyczaj negatywnym wydźwiękiem prezentowanych informacji. W mediach można zobaczyć relacje

Większość Polaków uważa, że Niemcy przyczyniają się do lepszej współpracy w Europie. Od 2010 roku odsetek osób podzielających tę opinię jednak spadł

Obecnie więcej Polaków niż w ostatnich latach potrafi ocenić niemiecką politykę europejską

Wykres 3.
„Czy Niemcy
przyczyniają się
do współpracy
czy do zaostrzania
napięć w Europie?”
(w %)

Źródło: Instytut
Spraw Publicznych,
2012 rok.

z protestów obywateli krajów, które wprowadzają cięcia wydatków, i zapoznać się z krytycznymi ocenami niemieckich działań.

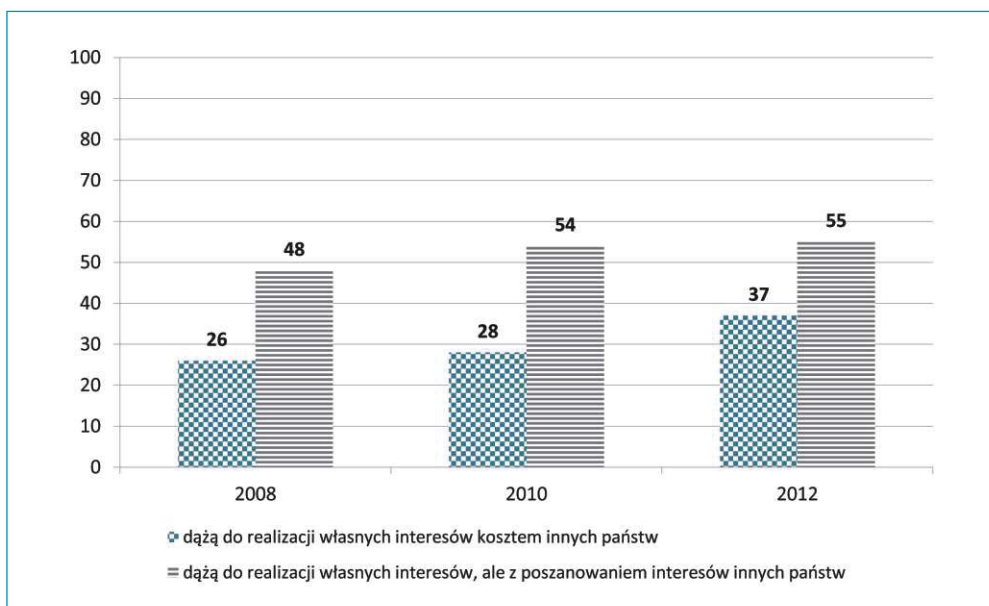
Opinii na badany temat nie ma jedynie stosunkowo nieliczna grupa najmłodszych ankietowanych (5–6% osób w wieku od 15 do 29 lat). Jest to zjawisko pozytywne i warte podkreślenia, gdyż często to właśnie te pokolenia nie potrafią w podobnych wypadkach udzielić odpowiedzi. Jak można się jednak spodziewać, pytanie to dzieli zwolenników różnych partii politycznych. O tym, że Niemcy przyczyniają się do współpracy w Europie, są przekonani stosunkowo najczęściej potencjalni wyborcy Platformy Obywatelskiej (72%), ale we wszystkich wypadkach pozytywnie o niemieckiej polityce wypowiada się ponad połowa badanych, niezależnie od popieranej przez nich partii politycznej.

Tabela 3.
„Czy Niemcy
przyczyniają się
do współpracy
czy do zaostrzania
napięć w Europie?”
– podział ze względu
na preferencje
partyjne
ankietowanych
(w %)

Źródło: Instytut
Spraw Publicznych,
2012 rok.

Potencjalne elektoraty partyjne	Raczej przyczyniają się do zaostrzania sporów i napięć w Europie	Raczej przyczyniają się do lepszej współpracy w Europie	Trudno powiedzieć
Ogółem	29	58	13
Platforma Obywatelska	23	72↑	5↓
Prawo i Sprawiedliwość	28	56	16
Polskie Stronnictwo Ludowe	30	52	18
Sojusz Lewicy Demokratycznej	27	60	13
Ruch Poparcia Palikota	20	77	3

W ostatnich trzech latach niezmienna pozostała liczebność grupy Polaków, którzy uważają, że Niemcy dążą do realizacji swoich interesów w Unii Europejskiej, ale z poszanowaniem interesów innych państw (55%). Jednocześnie jednak wzrósł odsetek badanych (z 28% do 37%), którzy sądzą, że Berlin robi to kosztem innych krajów. Podobnie jak w omawianym wcześniej pytaniu,

Wykres 4.
„Jak Niemcy realizują swoje interesy w Unii Europejskiej?” (w %)

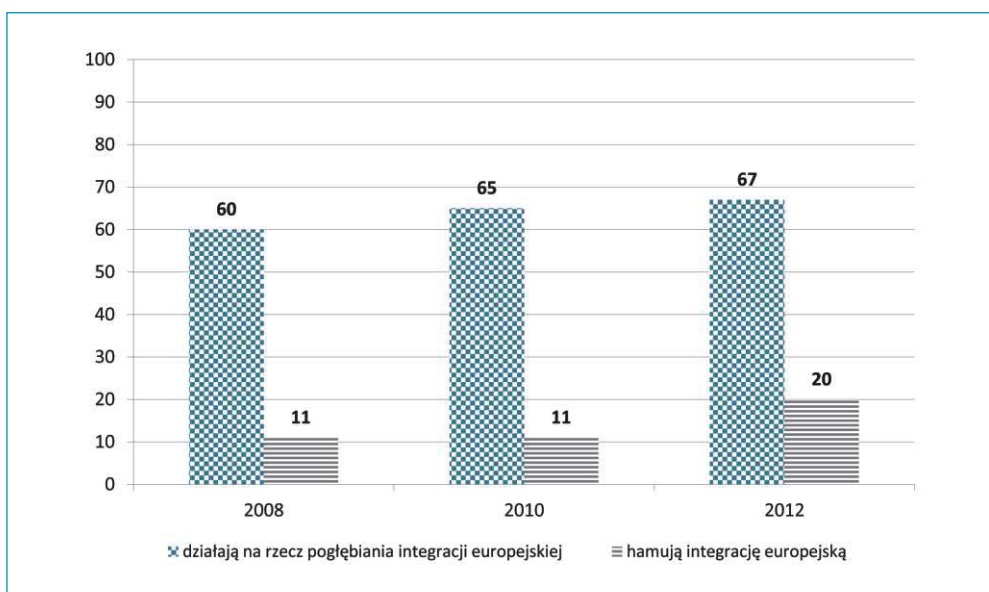
Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

także w tym zakresie zmniejszyła się grupa osób niemających zdania na ten temat. Ponownie można więc postawić tezę, że kryzys przyczynił się do krystalizacji opinii pośród Polaków na temat roli Niemiec w Europie.

Pytanie to nie dzieli polskiego społeczeństwa – podobnie odpowiadają respondenci zarówno z poszczególnych grup wiekowych, jak i zwolennicy różnych partii politycznych.

Dwie trzecie Polaków, podobnie jak trzy lata temu, uznaje, że Niemcy działają na rzecz pogłębiania integracji europejskiej (67%). Jednocześnie wzrosła – o dziewięć punktów procentowych – grupa badanych, którzy mają przeciwne zdanie,

Od trzech lat tyle samo Polaków uważa, że Niemcy, dążąc do realizacji swoich interesów w Unii Europejskiej, szanują interesy innych państw oraz przyczyniają się do pogłębienia integracji europejskiej

Wykres 5.
„Czy Niemcy działają na rzecz pogłębienia integracji europejskiej czy ją hamują?” (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

sądząc, że Niemcy hamują integrację (20%). Również w tym wypadku – podobnie jak w wyżej opisanych – obecnie mniej osób niż przed trzema laty nie potrafi udzielić na to pytanie odpowiedzi.

Tabela 4.
„Czy Niemcy działają na rzecz pogłębiania integracji europejskiej czy ją hamują?” – podział ze względu na preferencje partyjne ankietowanych (w %)

Potencjalne elektoraty partyjne	Działają na rzecz pogłębiania integracji europejskiej	Hamują integrację europejską	Trudno powiedzieć
Ogółem	67	20	13
Platforma Obywatelska	75↑	17	8↓
Prawo i Sprawiedliwość	62	24	14
Polskie Stronnictwo Ludowe	69	16	15
Sojusz Lewicy Demokratycznej	71	21	8
Ruch Poparcia Palikota	77	11	12

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

O niemieckich działaniach na rzecz pogłębiania integracji europejskiej stosunkowo częściej są przekonani zwolennicy Platformy Obywatelskiej (75%) niż innych partii zasiadających w polskim parlamencie.

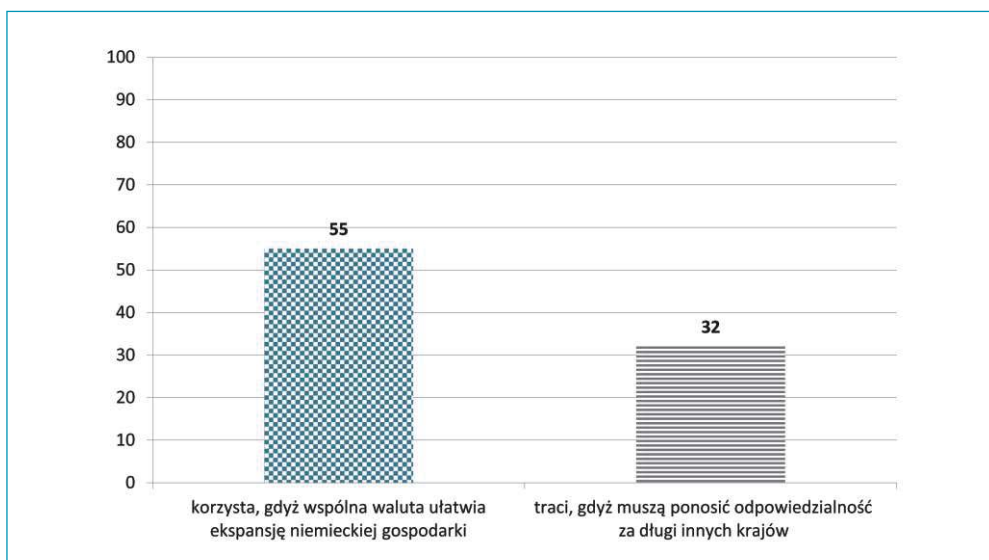

Niemieckie korzyści ze wspólnej europejskiej waluty

W debacie na temat konieczności i warunków pomagania krajom zadłużonym pojawiły się rozważania o tym, czy państwa te powinny opuścić strefę euro, gdyż koszty ich utrzymania w tej strefie są zbyt duże. W oficjalnych wypowiedziach czołowi niemieccy politycy nie opowiadali się za takim rozwiązaniem, a nawet – po wizycie Angeli Merkel w Atenach – wyraźnie je odrzucali. Równolegle jednak w dyskusjach publicznych pojawiały się pytania o to, czy państwom wspierającym upadające gospodarki – zwłaszcza Niemcom – opłaca się być w strefie euro. W sondażach przeprowadzanych wśród niemieckiego społeczeństwa coraz częściej były zauważalne wątpliwości z korzyści płynących z posiadania waluty euro. Jednocześnie coraz częściej pojawiają się dane wskazujące, że niemiecka gospodarka nadal zyskuje nie tylko na samym istnieniu wspólnego pieniądza, ale także na trwającym kryzysie. Poza korzyściami dla handlu i inwestycji, jakie niesie ze sobą jednolita europejska waluta, podczas kryzysu lepiej i po korzystniejszej dla Niemiec cenie sprzedają się ich obligacje. Kwoty przeznaczane na zabezpieczanie krajów z problemami finansowymi są w związku z tym i tak mniejsze niż zyski uzyskiwane z wymiany handlowej oraz obiegu niemieckich papierów wartościowych.

Większość Polaków uważa, że Niemcy korzystają z istnienia euro

Większość Polaków uważa, że Niemcy bardziej korzystają na funkcjonowaniu wspólnej europejskiej waluty, gdyż jej istnienie ułatwia ekspansję niemieckiej gospodarki (55%). Zdanie, że Niemcy tracą z tego powodu, gdyż muszą ponosić odpowiedzialność za długi innych państw, podziela jedna trzecia badanych (32%).

Wykres 6.

„Czy Niemcy są krajem, który więcej korzysta czy traci na istnieniu wspólnej waluty euro?” (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

Statystycznie najrzadziej o niemieckich stratach są przekonani potencjalni wyborcy Prawa i Sprawiedliwości oraz Polskiego Stronnictwa Ludowego (26% i 18%). Stosunkowo najczęściej wskazują na nie z kolei zwolennicy Platformy Obywatelskiej (39%).

Potencjalne elektoraty partyjne	Korzysta, gdyż wspólna waluta ułatwia ekspansję niemieckiej gospodarki	Traci, gdyż muszą ponosić odpowiedzialność za długi innych krajów	Trudno powiedzieć
Ogółem	55	32	13
Platforma Obywatelska	50	39↑	11
Prawo i Sprawiedliwość	60	26↓	14
Polskie Stronnictwo Ludowe	60	18↓	22
Sojusz Lewicy Demokratycznej	54	39	7
Ruch Poparcia Palikota	70	23	7

Tabela 5.

„Czy Niemcy są krajem, który więcej korzysta czy traci na istnieniu wspólnej waluty euro?” – podział ze względu na preferencje partyjne ankietowanych (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

Pozycja Niemiec w Europie w czasach kryzysu

Niezależnie od ocen niemieckich działań w Unii Europejskiej w czasach kryzysu, podzielone opinie występują w zakresie wzrostu lub spadku niemieckiego znaczenia w Europie. Z jednej strony, oczy są zwrócone na Berlin. To od decyzji niemieckiej kanclerz i (lub) niemieckiego Bundestagu często zależy, czy dana reforma zostanie wprowadzona, a kraje zagrożone kryzysem uzyskają pomoc. Dobrym przykładem takiego niecierpliwego oczekiwania na niemieckie stanowisko było wchodzenie w życie decyzji o powstaniu Paktu Fiskalnego oraz Europejskiego Mechanizmu Stabilizacyjnego. To od wyroku niemieckiego Trybunału Konstytucyjnego zależało, czy nowe mechanizmy zaczną działać, gdyż złożono skargi o niekonstytucyjność tych rozwiązań. Odrzucenie ich przez ten sąd pozwoliło obu instrumentom rozpocząć funkcjonowanie.

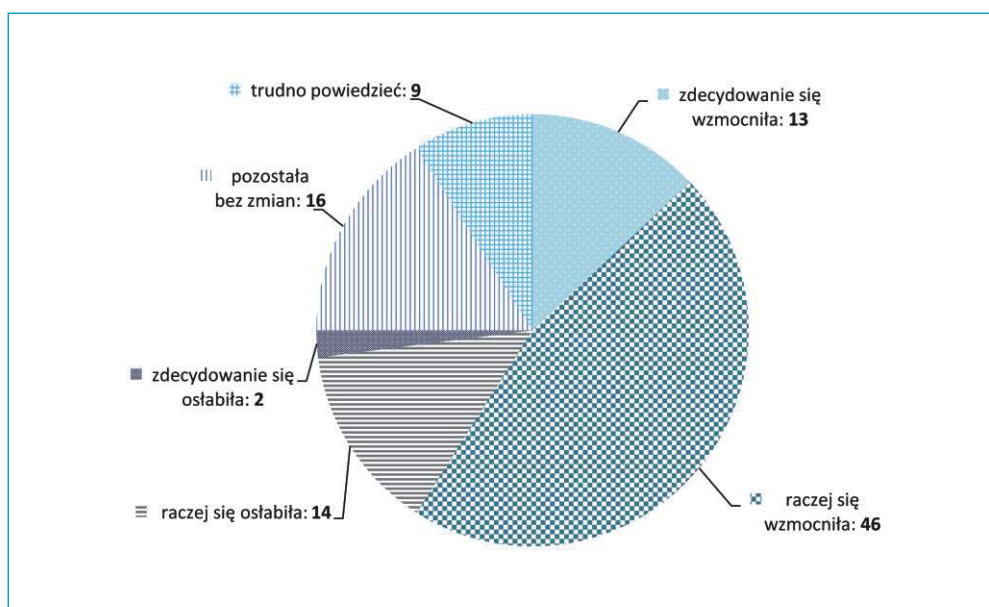
Z drugiej jednak strony, Niemcy muszą się liczyć z innymi członkami Unii Europejskiej, gdyż same nie udźwigną kosztów kryzysu, a decyzje wymagają większości lub jednomyślności głosów w Radzie. Dodatkowo tempo zmian i pojawiania się kolejnych kłopotów powoduje, że nikt, także Berlin, nie nadąża z wychodzeniem z kolejnymi propozycjami reform. Powoduje to, że może powstać wrażenie spadku niemieckiej wagi w Unii Europejskiej.

Ponad połowa Polaków uważa, że pozycja Niemiec w Europie wzmocniła się od początku kryzysu finansowego

Zdaniem ponad połowy polskich ankietowanych (59%), niemiecka pozycja w Europie wzmocniła się od początku kryzysu finansowego. O osłabieniu się znaczenia Niemiec jest przekonanych 16% Polaków. Tak samo liczna grupa badanych uznaje je za niezmiennie w wyniku kryzysu.

Wykres 7.
„Czy od początku kryzysu finansowego niemiecka pozycja w Europie wzmocniła się czy osłabiła?” (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

Wpływ wzmocnienia pozycji Niemiec na sytuację Polski

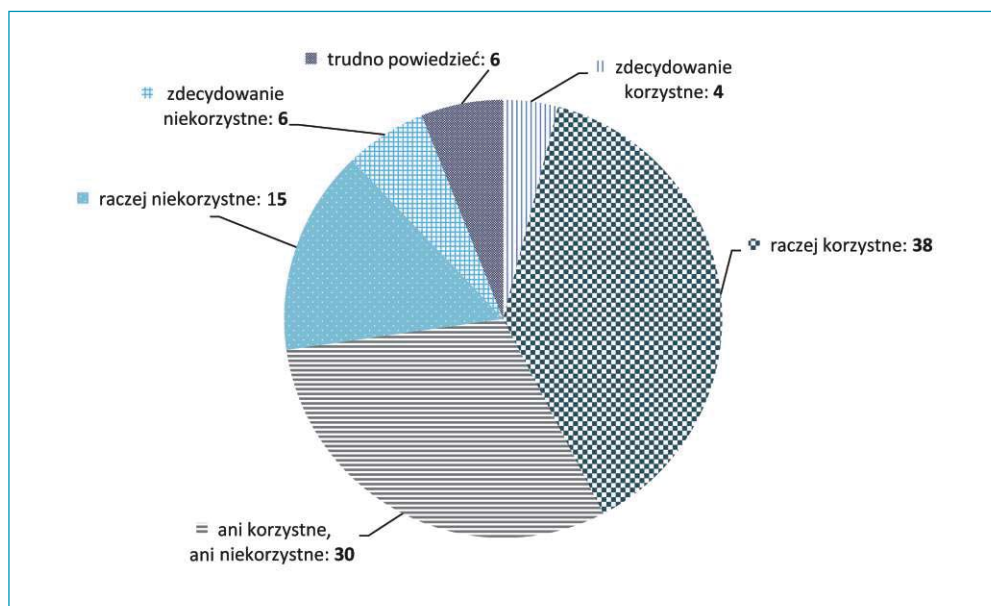
Oceny znaczenia Niemiec w Europie i jego zmiany w związku z kryzysem gospodarczym często polaryzują polską debatę publiczną. Opinie dzielą się, między innymi, na dwa rodzaje: część sugeruje, że silna pozycja Niemiec jest szkodliwa lub wręcz stanowi zagrożenie dla Polski, część zaś – że może to Polsce pomóc.

Największa grupa Polaków – prawie połowa (42%) – uważa, że wzmocnienie niemieckiej pozycji byłoby dla Polski zdecydowanie lub raczej korzystne.

Największa grupa Polaków uważa, że wzmocnienie niemieckiej pozycji w Europie byłoby korzystne dla Polski

Odmiennego zdania jest o połowę mniej badanych – jedna piąta (21%). Blisko jedna trzecia ankietowanych (30%) nie dostrzega wpływu, jaki wzmocnienie niemieckiej pozycji mogłoby mieć dla Polski.

Wykres 8.

„Czy gdyby w wyniku kryzysu finansowego doszło do wzmocnienia pozycji Niemiec w Europie, to byłoby to korzystne czy też niekorzystne dla Polski?” (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

Analiza odpowiedzi ankietowanych pod kątem ich preferencji partyjnych potwierdza podział w tej kwestii w polskim społeczeństwie, przebiegający zgodnie z podziałem krajowej sceny politycznej. O korzyściach dla Polski wynikających ze wzmocnienia niemieckiej pozycji w Europie stosunkowo częściej są przekonani potencjalni wyborcy Platformy Obywatelskiej (52%). Za niekorzystne uznają to zwolennicy Prawa i Sprawiedliwości (32%).

Potencjalne elektoraty partyjne	Zdecydowanie korzystne/ raczej korzystne	Ani korzystne, ani niekorzystne	Raczej niekorzystne/ zdecydowanie niekorzystne	Trudno powiedzieć
Ogółem	42	30	21	7
Platforma Obywatelska	52↑	25	18	5
Prawo i Sprawiedliwość	35	29	32↑	4
Polskie Stronnictwo Ludowe	44	27	13	16
Sojusz Lewicy Demokratycznej	41	29	29	1
Ruch Poparcia Palikota	41	28	22	9

Tabela 6.

„Czy gdyby w wyniku kryzysu finansowego doszło do wzmocnienia pozycji Niemiec w Europie, to byłoby to korzystne czy też niekorzystne dla Polski?” – podział ze względu na preferencje partyjne ankietowanych (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

Polsko-niemieckie partnerstwo w Europie

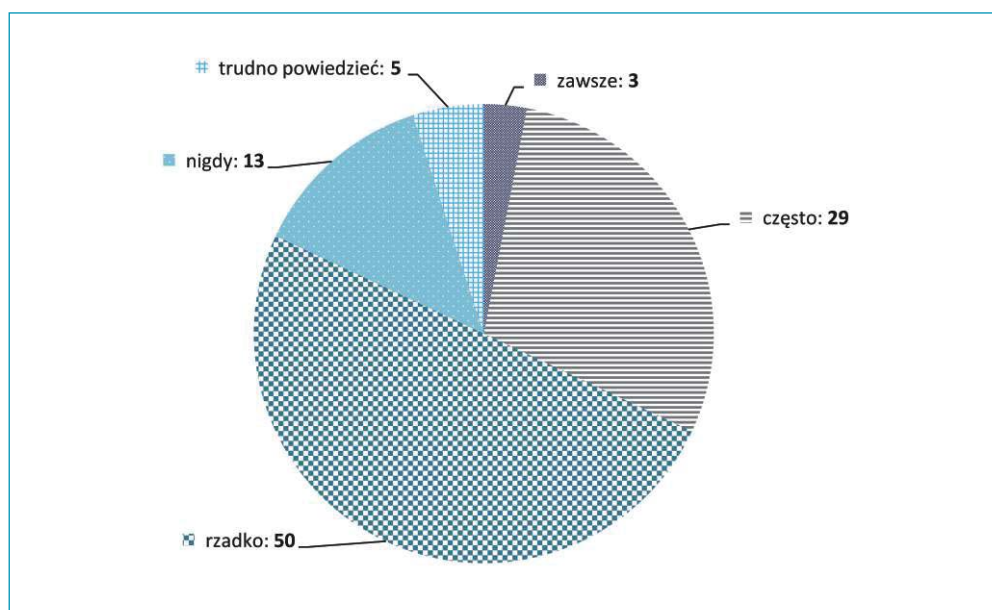
Polska i Niemcy często mówią, że są partnerami w Unii Europejskiej. O partnerskim dialogu politycznym obejmującym wiele obszarów stosunków bilateralnych i europejskich mowa jest nie tylko podczas spotkań na różnych szczeblach, ale także w oficjalnych dokumentach, na przykład w przyjętym w czerwcu 2011 roku Polsko-Niemieckim Programie Współpracy. Silna pozycja Niemiec w Unii Europejskiej i pozostawanie przez Polskę poza strefą euro

mogą jednak w praktyce powodować, że wzajemne relacje nie zawsze przebiegają w sposób partnerski. Dodatkowo w społeczeństwie różna może być percepcja wzajemnego traktowania się. Także w tym wypadku należy oczekiwać różnic spowodowanych odmiennymi opiniami na ten temat, jakie prezentują polskie partie polityczne.

Polacy nie są przekonani o polsko-niemieckim partnerstwie w Europie. Połowa badanych uznaje, że Niemcy rzadko traktują Polskę jako równorzędnego

Według połowy Polaków, Niemcy rzadko traktują Polskę jako równorzędnego partnera w Unii Europejskiej

partnera w Unii Europejskiej (50%). Jedynie 3% ankietowanych uważa, że robią to zawsze, a 29% – że często, z kolei 13% respondentów w ogóle nie dostrzega przejawów takiego traktowania.

Wykres 9.

„Czy Niemcy traktują Polskę jako równorzędnego partnera w Unii Europejskiej?” (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

Tabela 7.

„Czy Niemcy traktują Polskę jako równorzędnego partnera w Unii Europejskiej?” – podział ze względu na preferencje partyjne ankietowanych (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

Potencjalne elektoraty partyjne	Zawsze	Często	Rzadko	Nigdy	Trudno powiedzieć
Ogółem	3	29	50	13	5
Platforma Obywatelska	5	38↑	46	9	2
Prawo i Sprawiedliwość	4	28	48	17	3
Polskie Stronnictwo Ludowe	0	40	45	5	10
Sojusz Lewicy Demokratycznej	1	23	67↑	9	0
Ruch Poparcia Palikota	4	47	36	10	3

Podział opinii w społeczeństwie dobrze obrazują dane, które wskazują oceny Polaków z podziałem na ich preferencje partyjne. Stosunkowo najwięcej odpowiedzi, że Niemcy „często traktują Polskę po partnersku”, udzielają zwolennicy Platformy Obywatelskiej. Najbardziej krytycznie wobec postępowania Niemiec odnoszą się zwolennicy Prawa i Sprawiedliwości – 17% z nich uważa,

że Niemcy nigdy nie traktują Polski po partnersku. Jednocześnie jednak tyle samo potencjalnych wyborców tej partii co Platformy Obywatelskiej uważa, że Niemcy robią to zawsze lub rzadko.

Analizując różnice pod względem wieku badanych, wyraźnie można stwierdzić, że stosunkowo najrzadziej odpowiedzi „zawsze” lub „często” wybierali najstarsi badani. Przypuszczalnie wynika to z doświadczeń tej generacji z przeszłości. Grupa ta jednocześnie najczęściej nie miała zdania na ten temat.

Ocena stosunków polsko-niemieckich

Ocena tego, czy Niemcy traktują Polskę jako partnera w Unii Europejskiej, to bardzo istotny, ale nie jedyny czynnik, który może kształtować ogólną opinię Polaków na temat stanu stosunków polsko-niemieckich. Choć wzajemne relacje już dawno wyszły poza sferę czysto bilateralną, współpraca odbywająca się na arenie europejskiej ma jednak prawo być zdecydowanie rzadziej dostrzegana niż kooperacja na terenach przygranicznych, partnerstwa miast czy liczne inicjatywy społeczne. Wszystkie te elementy składają się na obraz wzajemnych stosunków.

W ostatnich latach nie dochodziło do większych napięć w tych relacjach. Sporne i bardzo emocjonujące kwestie zostały wyjaśnione. Nadal istnieje wiele tematów dyskusyjnych, jest jednak prowadzony na ich temat regularny dialog i są poszukiwane rozwiązania. W 2011 roku wspólnie świętowano dwudziestolecie podpisania Traktatu o Dobrym Sąsiedztwie i Przyjaznej Współpracy. Z tej okazji oba rządy podpisały Deklarację i Program Współpracy zawierający listę prawie stu projektów, które wspólnie planuje się zrealizować w najbliższych latach⁴. Niemieckie inwestycje w Polsce są nadal na bardzo wysokim poziomie, a liczne spotkania na różnych szczeblach zbliżają przedstawicieli obu krajów. Nie oznacza to, że nie istnieją wyzwania. Na te należy jednak spoglądać przez pryzmat tego, czego udało się dokonać i co zmienić przez ostatnie lata.

Ogólna dobra atmosfera i to, że poprawne stosunki polsko-niemieckie stały się już normalnością, może jednak stwarzać wrażenie marazmu, zastoju. Wielu spraw, procesów czy sukcesów po prostu się nie dostrzega – jest ich dużo i wreszcie nie emocjonują tak, jak to było kiedyś. O pozytywnych wydarzeniach się nie mówi, o pojedynczych wpadkach jest jednak głośno. W pamięci mogą więc pozostawać te gorsze wiadomości. Wszystko to wpływa na odbiór społeczny relacji polsko-niemieckich.

Blisko trzy czwarte Polaków ocenia stosunki polsko-niemieckie jako bardzo dobre lub raczej dobre (72%).

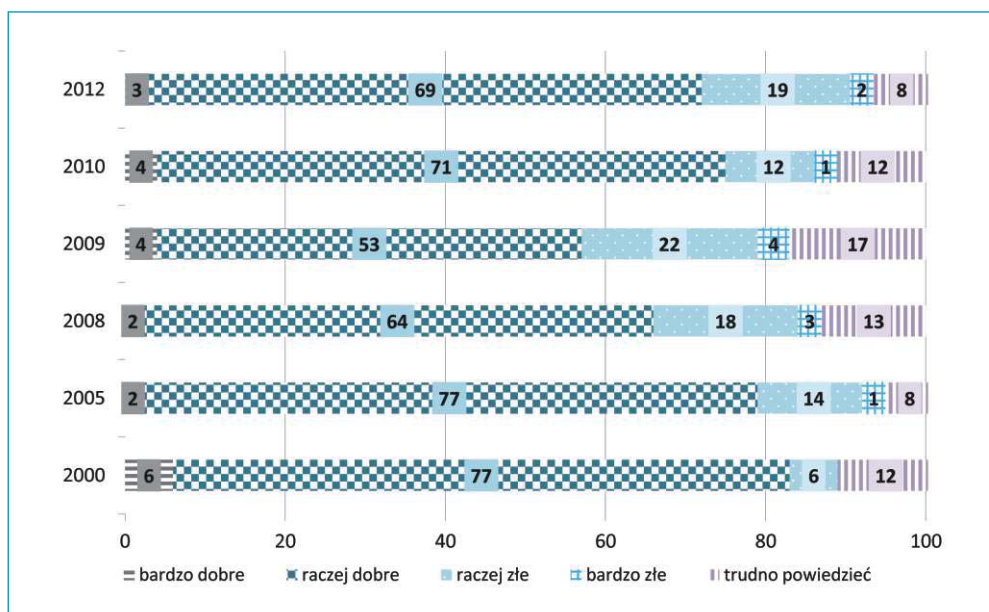
Niezmiennie od trzech lat trzy czwarte Polaków ocenia stosunki polsko-niemieckie bardzo dobrze lub raczej dobrze

⁴ Analiza realizacji Programu Współpracy – por. A. Łada, *Slogany czy konkrety? Ocena realizacji polsko-niemieckiego Programu Współpracy*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2012.

Wartości te pozostały więc w ostatnich latach prawie niezmienione (75% w 2010 roku). Jedna piąta badanych uważa wzajemne relacje za raczej złe lub złe. Grupa ta wzrosła od 2010 roku o siedem punktów procentowych. Zmiana ta może być spowodowana wspomnianym wrażeniem zastoju w relacjach z sąsiadem lub publicznym pojawianiem się jedynie negatywnych informacji. I w tym wypadku, podobnie jak w wypadku innych powtarzanych w badaniu pytań, zmniejszyła się grupa ankietowanych nieumiejących udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 10.
Ocena stanu
stosunków
polsko-niemieckich
w latach 2000–2012
(w %)

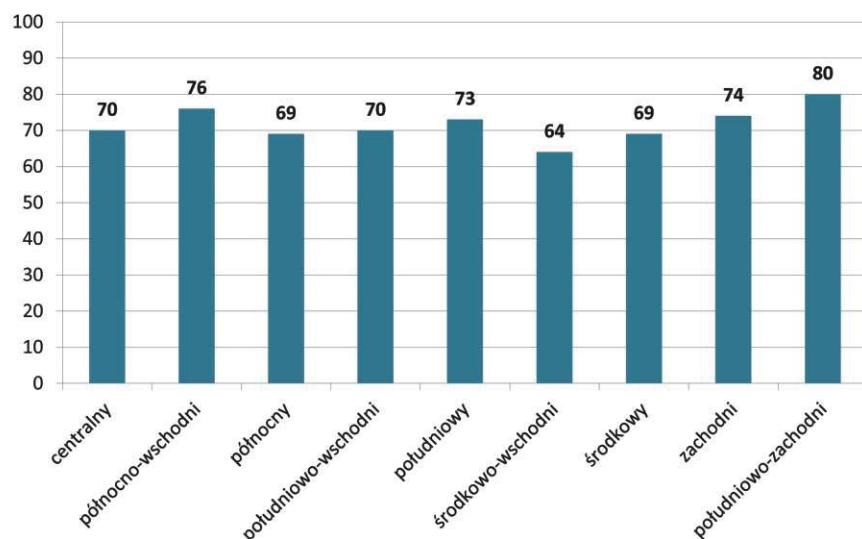
Źródło: Instytut
Spraw Publicznych,
2012 rok.

Ocena stosunków polsko-niemieckich może zależeć od regionu kraju, w którym mieszka ankietowany. Osoby z rejonów przygranicznych mogą mieć stosunkowo częstszy kontakt z Niemcami ze względu na bliskość granicy, relacje rodzinne oraz polsko-niemiecką współpracę przygraniczną. Analizując oceny Polaków pod tym kątem, rzeczywiście można dostrzec, że statystycznie najlepsze opinie o wzajemnych relacjach mają badani z regionu południowo-zachodniego (80% pozytywnych ocen). Odpowiedzi mieszkańców z pozostałych części kraju nie różnią się istotnie statystycznie.

Występują także pewne istotne statystycznie różnice wynikające z wieku respondentów. Stosunkowo najlepiej oceniają relacje osoby między dwudziestym a dwudziestym dziewiątym rokiem życia, z kolei najgorzej – najstarsi badani.

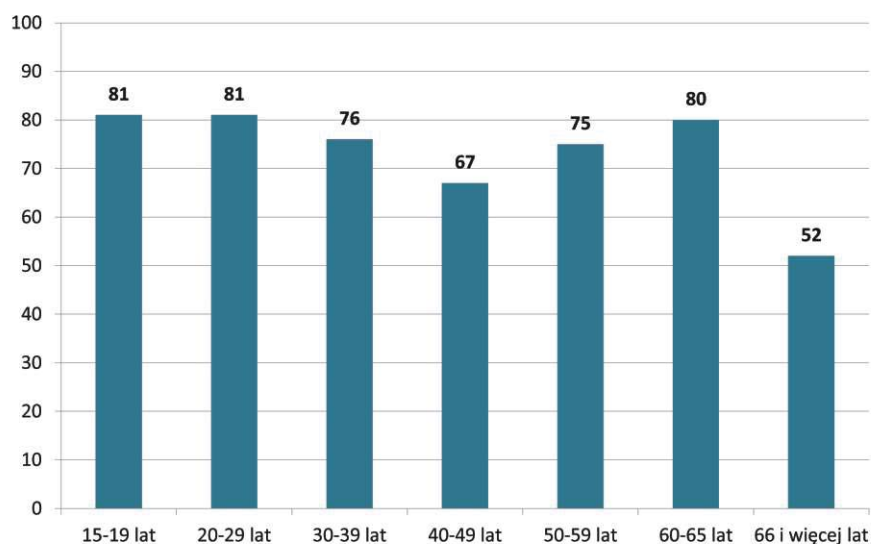
I w tym wypadku wyraźnie widać podziały w polskim społeczeństwie w ocenie Niemiec i ich relacji z Polską w zależności od preferencji partyjnych ankietowanych. Statystycznie najlepiej wzajemne stosunki oceniają potencjalni wyborcy partii koalicyjnych – Platformy Obywatelskiej i Polskiego Stronnictwa Ludowego (odpowiednio 79% i 85%).

Wykres 11.

Pozytywna ocena stosunków polsko-niemieckich według regionu zamieszkania respondentów (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.
Na wykresie zsumowano odpowiedzi „bardzo dobre” i „raczej dobre”.

Wykres 12.

Pozytywna ocena stosunków polsko-niemieckich według wieku respondentów (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.
Na wykresie zsumowano odpowiedzi „bardzo dobre” i „raczej dobre”.

Potencjalne elektoraty partyjne	Bardzo dobre/ raczej dobre	Raczej złe/ bardzo złe	Trudno powiedzieć
Ogółem	72	21	7
Platforma Obywatelska	79↑	17	4↓
Prawo i Sprawiedliwość	67	23	10
Polskie Stronnictwo Ludowe	85↑	6↓	9
Sojusz Lewicy Demokratycznej	83	11	6
Ruch Poparcia Palikota	89	7	4

Tabela 8.

Ocena stanu stosunków polsko-niemieckich – podział ze względu na preferencje partyjne ankieterów (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

W opinii polskiego i niemieckiego rządu, relacje z drugim krajem są nie tylko dobre i ważne dla obu krajów, ale także korzystne dla obu państw. Polacy nie są jednak przekonani o takim rozłożeniu profitów. Zdaniem najliczniejszej grupy Polaków, stosunki polsko-niemieckie w ostatnich latach więcej korzyści przyniosły Niemcom niż Polsce (40%).

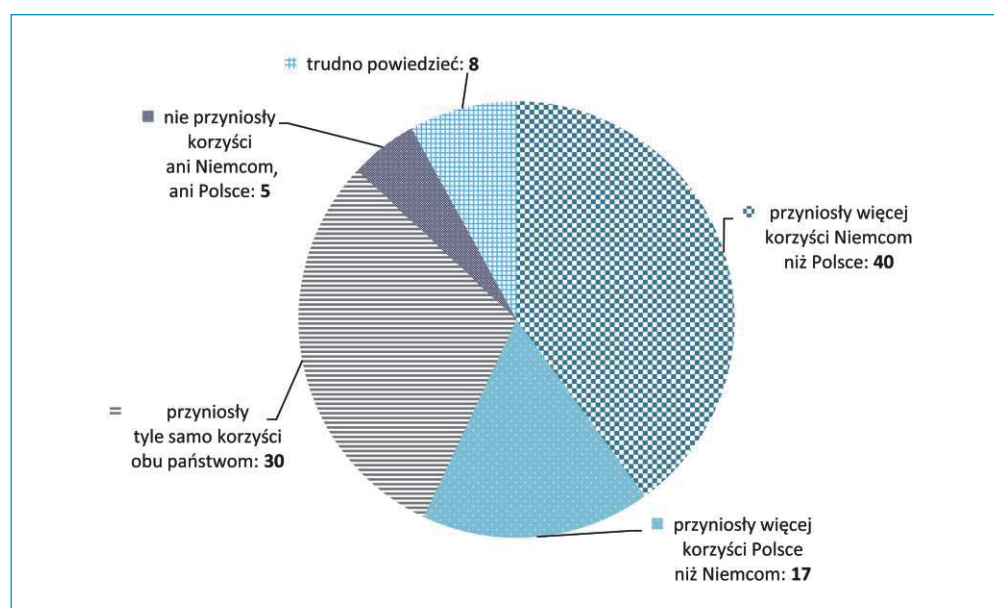
Największa grupa Polaków uważa, że stosunki polsko-niemieckie przyniosły większe korzyści Niemcom niż Polsce

Liczniesze profity po polskiej niż niemieckiej stronie dostrzega 17% badanych. O takich samych korzyściach dla obu stron jest przekonanych 30% respondentów. Jedynie 5% ankietowanych uważa, że żadne z obu państw nie odniosło korzyści z tych relacji.

Takie oceny można tłumaczyć typowym podejściem do rachunku strat i zysków – zwykle chętniej i łatwiej dostrzega się korzyści drugiej strony niż własne. Wyniki badania pokazują jednocześnie potrzebę szerszego informowania na temat konkretnych rezultatów, jakie przynosi polsko-niemiecka współpraca. Jest ich dużo, ale stały się już taką oczywistością, że niewiele się o nich mówi, zwłaszcza, jak wspomniano, gdy są pozytywne. Szansą jest regularna ocena wdrażania projektów wpisanych w Polsko-Niemiecki Program Współpracy, przyjęty w czerwcu 2011 roku. Informowanie opinii publicznej o realizowanych przedsięwzięciach, ich stanie oraz korzyściach, jakie przyniosą obywatelom, pomoże dostrzec Polakom, co wnoszą kontakty z krajem sąsiada.

Wykres 13.
„Czy w ostatnich latach stosunki polsko-niemieckie...”
(w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

O korzyściach, jakie płyną ze stosunków polsko-niemieckich dla Polski, stosunkowo najczęściej są przekonane osoby popierające Platformę Obywatelską (26%). Jednocześnie stosunkowo rzadziej (31%) wskazują one na profity wyłącznie niemieckie.

Potencjalne elektoraty partyjne	Przyniosły więcej korzyści Niemcom niż Polsce	Przyniosły więcej korzyści Polsce niż Niemcom	Przyniosły tyle samo korzyści obu państwom	Nie przyniosły korzyści ani Niemcom, ani Polsce	Trudno powiedzieć
Ogółem	40	17	30	5	8
Platforma Obywatelska	31↓	26↑	35	2	6
Prawo i Sprawiedliwość	42	14	32	5	7
Polskie Stronnictwo Ludowe	41	7	34	5	13
Sojusz Lewicy Demokratycznej	38	18	39	3	2
Ruch Poparcia Palikota	44	17	27	6	6

Tabela 9.

„Czy w ostatnich latach stosunki polsko-niemieckie...” – podział ze względu na preferencje partyjne ankietowanych (w %)

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, 2012 rok.

Podsumowanie

Polacy od lat niezmiennie pozytywnie oceniają stosunki polsko-niemieckie i niemiecką politykę. W momencie, gdy w zagrożonych kryzysem państwach Unii Europejskiej nasila się krytyka Niemiec i dochodzi do protestów przeciwko ich inicjatywom, Polacy popierają wiele rozwiązań proponowanych przez Berlin. Częściowo na pewno wynika to z pozostawania poza strefą euro i z dobrej sytuacji gospodarczej w Polsce, liczne niemieckie decyzje nie dotyczą bowiem Polaków bezpośrednio.

Pośrednio działania Berlina mają jednak wpływ na przyszłość Polski i jej rolę w Unii Europejskiej. Obawy o niemiecką dominację w Europie i jej skutki, także dla Polski, od lat są istotnym tematem debat publicznych. Badania pokazują, że Polacy nie dostrzegają w działaniach Niemiec zagrożenia dla Unii Europejskiej ani dla Polski. Jednocześnie uważają, że Niemcy korzystają zarówno na samej integracji europejskiej i istnieniu wspólnej waluty, jak i – w wymiarze stosunków polsko-niemieckich – z relacji z Polską.

Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że polski i niemiecki styl myślenia ma podobieństwa. To dobrze wróży polsko-niemieckiej współpracy – zarówno w sprawach bilateralnych, jak i w kwestiach europejskich. Obecnie taka kooperacja jest bardzo obu stronom potrzebna, ale także stoi przed poważnymi wyzwaniami, związanymi i z reformowaniem Wspólnoty, i z realizacją licznych planów w relacjach dwustronnych⁵. Ten potencjał bliskości poglądów należy wykorzystać.

Nie oznacza to, że polskie społeczeństwo przygląda się niemieckim działaniom w Europie zupełnie bezkrytycznie. Istnieje grupa osób negatywnie je oceniających. Interesujący jest wzrost jej liczebności w ostatnim okresie przy jednoczesnym spadku liczby badanych, którzy nie mają stanowiska na temat roli Niemiec w Unii Europejskiej. Jak wspomniano, krystalizacja opinii

⁵ Szerzej na temat projektów bilateralnych – por. *ibidem*.

może wynikać ze zwiększenia się liczby doniesień medialnych na temat kryzysu i niemieckich działań w tym zakresie. Pokazywane obrazki z protestów w krajach dotkniętych kryzysem, ośmieszających i atakujących Angelę Merkel, mogą jednocześnie negatywnie wpłynąć na polskie oceny. I tak jednak opinia publiczna ma zdecydowanie lepszy obraz Niemiec niż prezentowany przez niektóre polskie media. Społeczeństwo, jak się wydaje, nie ulega emocjonalnym ocenom, często nie do końca opartym na faktach.

Analizując zróżnicowanie poglądów na badane tematy między poszczególnymi grupami społecznymi w Polsce, należy zauważyć brak wyraźnych, powtarzających się podziałów ze względu na takie cechy, jak wiek czy miejsce zamieszkania. Poglądy o roli Niemiec w Unii Europejskiej i o stosunkach polsko-niemieckich w większości wypadków różnicują Polaków w zależności od ich preferencji partyjnych. Podziały w ocenach przebiegają bardzo podobnie jak podziały w opiniach ugrupowań politycznych na te tematy.

W tym wymiarze bardzo interesująca była zatem analiza, czy osoby, które ogólnie pozytywnie oceniają rolę Niemiec w Europie, dobrze wypowiadają się także o stosunkach polsko-niemieckich – i odwrotnie. We wszystkich wypadkach można tutaj zauważyć pozytywną korelację. Na przykład badani, którzy jako zdecydowanie korzystne dla Polski oceniają wzmocnienie się pozycji Niemiec w Europie, jednocześnie mają pozytywne opinie na temat stanu relacji Polski i Niemiec. Identyczne proporcje występują z drugiej strony: osoby, które jako zdecydowanie niekorzystne dla Polski postrzegają wzmocnienie się pozycji Niemiec w Europie, najgorzej oceniają stosunki polsko-niemieckie. Badani, którzy uznali stan stosunków polsko-niemieckich za bardzo dobry lub raczej dobry, zazwyczaj uważają, że Niemcy przyczyniają się do lepszej współpracy w Europie, działają na rzecz pogłębiania integracji europejskiej, a dążąc do realizacji własnych interesów, szanują interesy innych państw. Podobnie osoby, które uznają, że stosunki polsko-niemieckie układają się bardzo dobrze lub raczej dobrze, sądzą, że Niemcy traktują Polskę po partnersku (zawsze, często lub rzadko) i że w ostatnim czasie relacje te przyniosły więcej korzyści Polsce lub tyle samo korzyści obu krajom. Z kolei ankietowani uznający, że Niemcy traktują Polskę po partnersku, częściej jednocześnie sądzą, że Niemcy przyczyniają się do lepszej współpracy w Europie czy pogłębiają integrację europejską. Wyniki te wskazują, że Polacy patrzą na Niemcy, ich rolę w Europie oraz stosunki polsko-niemieckie całościowo – widzą między tymi obszarami powiązania i są stabilni w poglądach, dokonując ich ocen.

W znacznej większości pozytywne wyniki nie powinny jednak demobilizować osób odpowiadających za rozwój stosunków polsko-niemieckich. Ich dobry stan, pewna oczywistość i normalność tych relacji powoduje, że Polacy mogą zacząć wątpić w ich postęp. Już teraz, niezależnie od dobrych ocen, nie są mocno przekonani, że stosunki te przynoszą korzyści Polsce. To jasny sygnał, że warto częściej i obficie informować opinię publiczną o tym, co się dzieje w relacjach polsko-niemieckich, jakie konkretne profity przynoszą one obu

stronom. Niebagatelną rolę odgrywają w tym procesie media. Powinny, mimo ogólnych tendencji donoszenia głównie o aferach i konfliktach, pokazywać także tę dobrą stronę kontaktów z sąsiadem. Wyniki badań stanowią również wskazówkę dla niemieckich decydentów. Mimo pozytywnego podejścia do niemieckiej polityki, pojawia się grupa surowiej ją oceniająca, a Polakom brakuje partnerskiego traktowania Polski przez Niemcy. Jeżeli w Berlinie politykom zależy na pozytywnych polskich opiniach, warto, aby działając na arenie unijnej, częściej w rzeczywistości realizowali i podkreślali głoszone przez siebie polsko-niemieckie partnerstwo.

Wykaz publikacji z obszaru stosunków polsko-niemieckich

W ramach badań wizerunkowych i analiz stanu stosunków polsko-niemieckich, przeprowadzanych przez Instytut Spraw Publicznych we współpracy z Fundacją Konrada Adenauera w Polsce, w ostatnich latach ukazały się:

- ▶ *Slogany czy konkrety? Ocena realizacji polsko-niemieckiego Programu Współpracy*
Agnieszka Łada
(rok publikacji: 2012)
- ▶ *Patrzymy w przyszłość. Polacy o polsko-niemieckiej współpracy i o znaczeniu historii we wzajemnych stosunkach*
Agnieszka Łada
(rok publikacji: 2011)
- ▶ *Dwadzieścia lat minęło. Polacy o zjednoczeniu Niemiec i stosunkach polsko-niemieckich w dwudziestą rocznicę zjednoczenia*
Agnieszka Łada
(rok publikacji: 2010)
- ▶ *Polska – Niemcy. Wzajemny wizerunek i wizja Europy*
red. Lena Kolarska-Bobińska, Agnieszka Łada
(rok publikacji: 2009)
- ▶ *Polityka europejska Warszawy i Berlina w prasie niemieckiej i polskiej*
Beata Ociepka, Agnieszka Łada, Jarosław Ćwiek-Karpowicz
(rok publikacji: 2008)

Nota o autorce

Agnieszka Łada – kierownik Programu Europejskiego i starszy analityk Instytutu Spraw Publicznych. Doktor nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce Uniwersytetu Warszawskiego. Studiowała nauki polityczne w Warszawie i Berlinie oraz psychologię organizacji w Dortmundzie. *Visiting fellow* w European Policy Centre w Brukseli (2011), *visiting research fellow* na University of Sussex (2012), przewodnicząca Rady Dyrektorów Policy Association for an Open Society (PASOS), członek Rady Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży i Grupy Kopernika. Specjalizuje się w następujących zagadnieniach: instytucje Unii Europejskiej, zwłaszcza Parlament Europejski i prezydencja w Radzie Unii Europejskiej, Niemcy i stosunki polsko-niemieckie, polska polityka zagraniczna i europejska, postrzeganie Polaków za granicą i obcokrajowców w Polsce.

FUNDACJA INSTYTUT SPRAW PUBLICZNYCH jest jednym z czołowych polskich *think tanków*, niezależnym ośrodkiem badawczo-analitycznym. ISP powstał w 1995 roku. Przez prowadzenie badań, ekspertyz i rekomendacji dotyczących podstawowych kwestii życia publicznego Instytut służy obywatelowi, społeczeństwu i państwu. ISP współpracuje z ekspertami i badaczami z polskich i zagranicznych ośrodków naukowych. Wyniki projektów badawczych są prezentowane na konferencjach i seminariach oraz publikowane w formie książek, raportów, komunikatów i rozpowszechniane wśród posłów i senatorów, członków rządu i administracji, w środowiskach akademickich, a także wśród dziennikarzy i działaczy organizacji pozarządowych.

FUNDACJA KONRADA ADENAUERA jest niemiecką fundacją polityczną zbliżoną ideowo do Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej (CDU). Powstała w 1956 roku, a od 1964 roku nosi imię pierwszego federalnego kanclerza Niemiec, Konrada Adenauera, symbolu demokratycznej odbudowy Niemiec, oparcia polityki zagranicznej na transatlantyckiej wspólnotocie wartości, wizji zjednoczonej Europy i polityce państwa w duchu społecznej gospodarki rynkowej. Międzynarodową działalnością, dzięki pracy 70 biur i prowadzonym w ponad 120 krajach projektom, Fundacja przyczynia się do rozwoju demokracji, państwa prawa i społecznej gospodarki rynkowej na świecie, wspierając dialog w polityce wewnętrznej i międzynarodowej oraz porozumienie między kulturami i religiami.

„Barometr Polska-Niemcy” jest wspólnym projektem Instytutu Spraw Publicznych (ISP) i Fundacji Konrada Adenauera (KAS). Ma on na celu regularne badanie oraz przedstawianie opinii Polaków i Niemców na temat stosunków polsko-niemieckich i wyzwań jakie stoją przed obydwoma krajami.

Niniejsza publikacja powstała w ramach projektu: Barometr Polska-Niemcy, realizowanego przez Instytut Spraw Publicznych we współpracy z Fundacją Konrada Adenauera w Polsce i przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko Instytutu Spraw Publicznych i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w niej zawartość merytoryczną.

Redakcja: Marcin Grabski

Copyright by Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2012.
Przedruk materiałów Instytutu Spraw Publicznych w całości lub części
możliwy jest wyłącznie za zgodą Instytutu.
Cytowanie oraz wykorzystanie danych empirycznych dozwolone jest
z podaniem źródła.

Instytut Spraw Publicznych
ul. Szpitalna 5 lok. 22
00-031 Warszawa
tel. +48 022 556 42 99, fax +48 022 556 42 62
isp@isp.org.pl, www.isp.org.pl

ISBN: 978-83-7689-192-7